

ajuntament de palafrugell
arxiu municipal
servei de gestió documental i arxiu

Fons Josep Pallach

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència

AMP (Arxiu Municipal de Palafrugell)

Nivell de descripció

Fons

Títol

Fons Josep Pallach

Data(es)

Dates extremes: 1932-2001

Dates de la documentació original: 1960-1977

Volum i suport

2'70 m/l (24 unitats d'instal·lació).

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor

Josep Pallach i Carolà

Història del productor

Josep Pallach i Carolà neix el 10 de febrer de 1920 a Figueres, fill d'una família modesta. Pel que fa a l'ensenyament rebut, estudia al col·legi empordanès del Senyor Pei, i també farà dos anys d'estudi més de Batxillerat. Amb tretze anys (a l'abril de 1933) J. Pallach

presenta un treball a un concurs convocat per l'Ajuntament en l'aniversari de la proclamació de la República. En aquesta ocasió fou un dels guanyadors amb l'obra que duia com a títol: "República, Llibertat, Autonomia". En aquests moments ja sorprèn el seu grau de maduresa i ja es pot veure amb claredat les postures polítiques que té el jove de tretze anys (ben diferents a les del seu pare, que fou regidor d'Esquerra Republicana). Poc temps després s'afiliarà a les Joventuts de Bloc Obrer i Camperol dirigit per Joaquim Maurin, i al 1936 ja n'era secretari a Figueres. Tot seguit ens trobem amb l'esclat de la Guerra Civil. Des del primer moment, i amb només setze anys, intenta allistar-se voluntari per anar a la guerra, però el seu pare ho impedirà al·legant la seva edat. En tot cas crearà un Comitè de Cultura i Art per salvaguardar el patrimoni enmig d'aquest conflicte, alhora que feia de mestre en una escola de Roses fins al 1938. El 1937 el POUM serà dissolt i al mateix temps ens trobarem amb una influència creixent del Partit Comunista Espanyol (PCE) a Espanya.

Al 1939 Josep Pallach va fer la retirada i és conduït al camp de concentració de St. Llorenç de Cerdans (amb només 19 anys), i posteriorment encara passarà pels camps d'Amélie-les-Bains i finalment el de St. Cebrià d'on escaparà. Mesos després seria acollit a la Residència d'Estudiants Ramon Llull, s'incorpora també, a través de Josep Rovira, a la xarxa de resistència *Martin*, i col·labora amb el Front de Llibertat que s'havia creat a Catalunya.

Al 1942 fugí de la Gestapo i torna a Barcelona intentant també refer el Front de la Llibertat, que havia estat desfet per la repressió franquista.

Un altre fet important es dona entre 1943 i 1944 en què intervé en dues conferències preparatòries referents al futur del POUM (en el qual creia que havia de confluïr un ampli reagrupament socialista). Durant la segona conferència, el 24 de desembre de 1944 serà detingut a Barcelona i l'interrogaran durant 30 dies; després s'escapa de la presó de Salt per anar-se'n cap a la Catalunya Nord on s'ocuparà de la xarxa *Martin*.

Els autors que han estudiat Josep Pallach coincideixen que, a partir de 1946 i fins a 1970, hi ha una segona etapa en la seva vida. És en aquest període que es casa amb Teresa Juvé, al 1948, també exiliada; i neix la seva filla Antònia al 1949. Aquests anys que haurien d'haver estat tan feliços, contrasten amb el mal moment professional que viuen tant Teresa com Josep Pallach. Un any més tard obtindria el Premi Serra Hunter als Jocs Florals de Perpinyà i al 1954 publica *El nostre combat. Acció i perspectives del*

socialisme a Catalunya, i per altra banda, escriu sistemàticament al diari *Endavant* (important font per conèixer el seu pensament polític i social).

Al 1951, constituïda la II Internacional Socialista a Frankfurt, el MSC demanarà el seu ingrés a la II Internacional. El resultat no seria favorable ja que només hi podia haver un partit polític de cada país, i en el cas d'Espanya, aquest lloc seria ocupat pel PSOE.

El 1962 viatjarà a Catalunya amb un passaport fals per enfortir l'Aliança Sindical Obrera (ASO), que seria reprimida al 1965, i a conseqüència de la qual, Josep Pallach seria buscat per fer complir la sentència que requeia sobre ell de 13 anys de presó.

El 1964 publica *El gran problema: Escola i Ensenyament per a tots*.

El 1966 es produirà una escissió dins el MSC. Així, mentre Pallach era partidari de crear un ampli reagrupament, els militants interiors eren partidaris d'un pacte prioritari amb els comunistes. Resultat d'això, cristal·litzaria l'opció de Pallach amb la formació del Secretariat d'Orientació de la Democràcia Social Catalana; els propòsits dels quals és troben divulgats al *Mirador* publicat a Perpinyà. El mateix any 1966, i en les eleccions municipals de Prats del Llobregat, Josep Pallach impulsarà amb Jordi Pujol la formació d'una candidatura de Coalició Democràtica de Catalunya (CDC).

El 1968 J. Pallach i Teresa Juvé estan realitzant uns cursos d'idiomes a Roses. Durant aquests moments la Guàrdia Civil empresonarà Josep Pallach durant tres setmanes a Figueres. Finalment, i amb la intervenció de Hans Matthöfer, Josep Pallach és alliberat sense càrrecs i retorna a Montgeron per reprendre el curs, però amb clara voluntat de tornar a Catalunya.

Per últim diferenciem una tercera etapa, que Pere Meroño anomena "La gran pedagogia a Catalunya 1970-1977".

A la tardor de 1970 Josep Pallach i Teresa Juvé tornen a Catalunya, i Josep s'incorpora com a professor no numerari (PNN) a l'Institut Pilot de Girona. El 1971 ja actua com a professor d'Història a la UAB i al 1972 fou professor de l'Escola Normal de Sant Cugat (depenent també de la UAB) i participa activament en la creació del Departament de Ciències de l'Educació amb Jaume Sarramona i Octavi Fullat, d'entre altres.

Al 1973 publica el llibre *La explosión educativa*. Mentrestant, Josep treballa intensament en la seva tesi doctoral que presenta el 1975 amb el tema “Els mestres públics i la reforma de l’Ensenyament a Catalunya”, publicat al 1978. Al mateix temps desplegava la seva capacitat com a ensenyant i iniciava el seu servei a Catalunya en el camp polític, en divulgar conceptes, síntesis i perspectives que contribuirien a la solidesa de reivindicacions que planaven en la societat francesa. El que es vol és liquidar la dictadura franquista.

El 1971 ha emprès una creixent activitat de connexió amb nous grups que sorgien de la lluita antifranquista. Josep, durant aquests anys, dóna cos al seu pensament polític sintetitzant la seva experiència i les seves propostes. Connectarà amb altres grups que optaran per la democràcia. La seva acció política, finalment, cristal·litzarà el 10 de novembre de 1974 amb la fundació del Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya i l’aprovació del primer Document de Treball que precisava els seus objectius.

Els dies 8 i 9 de gener de 1977 el PSC-r féu el seu III Congrés, en el qual Josep Pallach va fer el seu discurs de cloenda a part de presentar–hi la seva ponència. En aquest III Congrés Josep fou reelegit com a secretari general del PSC-r. Però l’endemà, a la cloenda del III Congrés del PSC-r, i mentre donava classe a l’Institut de Ciències de l’Educació a Girona es va sentir indisposat, es retirà a Esclanyà, on fou visitat pel cardiòleg Dr. Cornellà, el qual l’aconsellà d’ingressar a l’hospital de Barcelona. A les portes de l’hospital Bellvitge es desmaià i ja no va tornar en si.

La mort de Pallach va ocasionar una commoció extraordinària. El cadàver seria exposat al local del Partit a Barcelona i enterrat a Esclanyà. Posteriorment se l’ha honorat amb la dedicatòria del seu nom a carrers i places, així com diverses institucions socials, i amb actes commemoratius que el recorden.

Història arxivística

El fons de Josep Pallach ha estat conservat per la seva família fins el seu ingrés a l’Arxiu Municipal de Palafrugell.

Dades sobre l’ingrés

Aquest fons va ser cedit en donació, per la seva família a l’AMP i acceptat el 25 de maig de 2002. Ingressos 83/2011, 84/2011, 87/2011, 104/2014 i 100/2015.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

Aquest fons conté una part de la documentació referent a l'activitat pedagògica de Josep Pallach; una altra part correspon a la seva activitat política, tant al RSDC com al PSC-r ; i finalment un seguit de documents que no responen a cap dels dos grans agrupaments.

Sistema d'organització

1. Activitat com a pedagog
 - 1.1 Correspondència. 1974 - 1976
 - 1.2 Apunts.
 - 1.3 Reflexions i estudis sobre l'ensenyament. 1972 - 1975
 - 1.4 Altres documents referents a l'ensenyament. 1971 - 1975
 - 1.5 Publicacions. 1949 – 1975
2. Activitat política
 - 2.1 Activitat política al RSDC
 - 2.1.1 Ideari polític del RSDC
 - 2.1.2 Correspondència
 - 2.1.3 Articles referits a la situació política i general
 - 2.1.4 Correspondència referent al RSDC
 - 2.1.5 Revistes
 - 2.2 Activitat política al PSC-r
 - 2.2.1 Correspondència del PSC-r
 - 2.2.2 Ideari polític del PSC-r
 - 2.2.3 Conferències, esquemes de conferència i discursos, i esmenes
 - 2.2.4 Comunicats als militants del PSC-r
 - 2.2.5 Ponències al PSC-r
 - 2.2.6 Referent al III Congrés del PSC-r
 - 2.2.7 Ideari polític del PSC-r al seu III Congrés
 - 2.2.8 Ponències al III Congrés del PSC-r
 - 2.2.9 Esmenes, esquemes i esborranys de ponències presentades al III Congrés del PSC-r
 - 2.2.10 Butlletins del III Congrés del PSC-r
 - 2.2.11 Informes i altres documents
 - 2.2.12 Correspondència generada pel III Congrés del PSC-r

- 2.2.13 Referent al “XXVII Congreso del PSOE”
 - 2.2.14 Correspondència i comunicats generats després del Congrés
 - 2.2.15 Revistes
 - 2.2.16 Documents relacionats amb altres partits o agrupacions polítiques
 - 2.2.17 Publicitat política
 - 2.2.18 Context polític general
3. Notes, correspondència, enquestes i documents sobre Josep Pallach
 4. Biblioteca

Informació sobre avaluació, tria i eliminació

La documentació és de conservació permanent.

Incrementos

No es preveuen increments.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés

L'accés a la documentació del fons és públic.

Condicions de reproducció

Les reproduccions de documentació es regiran segons la normativa del Reglament del Servei d'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Palafrugell.

Llengües i escriptures dels documents

Les llengües utilitzades són el català, el castellà, el francès, l'italià i l'anglès.

Característiques físiques i requeriments tècnics

En general els documents que formen la unitat de descripció es troben en bon estat.

Instruments de descripció

Inventari del Fons Josep Pallach realitzat per Miguel Ángel Díaz Rodríguez i direcció de M. Concepció Saurí el desembre de 2002.

Inventari de la biblioteca del Fons Josep Pallach realitzat per Arnau Prats el març de 2020 i revisat per Núria Casellas i Noguera l'agost de 2020.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització dels originals

Els originals de la unitat de descripció es troben a l'Arxiu Municipal de Palafrugell.

Documentació relacionada

La Universitat de Girona disposa de la major part de documents i publicacions referents a l'activitat pedagògica.

Hi ha correspondència de Josep Pallach en el fons de Manuel Serra i Moret, a la Biblioteca del Pavelló de la República (Universitat de Barcelona); l'inventari és consultable en línia a [http://www.bib.ub.edu/biblioteques/pavello-republica/fons-arxiu/Fons Teresa Carbó](http://www.bib.ub.edu/biblioteques/pavello-republica/fons-arxiu/Fons_Teresa_Carbó), de l'AMP (per informació sobre la xarxa d'evasió *Martin*).

Fons Francesc Alsius, de l'AMP (fotografies de la conferència de Josep Pallach a la Casa de Cultura Palafrugell sobre "Els mestres de les nostres comarques i la renovació pedagògica a Catalunya" el 9 de maig de 1975, F/6313 i F/6314, foto Jordi).

AMP. Col·lecció documents sonors. 13 cintes magnetofòniques amb gravacions d'actes relacionats amb el PSC-Reagrupament, en algunes de les quals va intervenir Josep Pallach. (Ingrés 69/2018)

Bibliografia

EDO PUERTAS, Josep. *Andreu Cortines Jaumot. Cooperativisme i llibertat nacional*. Col·lecció Cooperativistes Catalans, 26. Cossetània Edicions. 2015.

FERRER, Joaquim. BALTÀ, Pere. (cord.). *Recordat Josep Pallach. Reflexió col·lectiva entorn d'un gran líder*. Rúbrica editorial, 2002.

MARQUÈS, Salomó (ed.). FULLAT, Octavi (pròleg). *Josep Pallach pedagog. Antologia de textos*. Col·lecció Joan Puigbert. CCG Edicions, 2002.

MEROÑO, Pere. *Josep Pallach (1920-1977). Història d'un líder*. Edicions 62. 1997.

ÀREA DE NOTES

Notes

Juntament amb aquest fons va ser cedit en donació un lot de 295 publicacions que formaven part de la biblioteca particular de Josep Pallach. Entre els llibres de la biblioteca hi ha algun exemplar escrit per Josep Pallach.

Els ingressos 82/2011, 83/2011 i 87/2011 són ingressos de reproduccions digitals de documentació vinculada a Josep Pallach que inclou el seu llibre *El gran problema. Escola i ensenyament per a tots!* (R-05244) i el seu treball *República, Llibertat, Autonomia* treball guanyador del concurs convocat per l'Ajuntament de Figueres en l'aniversari de la proclamació de la República a l'any 1933; i documentació entre els anys 1940 i 2001 que inclou cinc fotografies personals, un carnet de la Universitat de París del curs 1947-1948, un *livret universitaire*, i diversos retalls de premsa (R-05235 a 05241).

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data(es)

Descripció realitzada per Miguel Ángel Díaz Rodríguez el desembre de 2002, revisada per Núria Casellas i Noguer l'octubre de 2011 i actualitzada l'agost de 2020.

Fonts

Inventari del Fons Josep Pallach.

Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.